

Minnestund over de falne ved Krigsminnesmerket i Moe-parken 8/5-09.

Kjære Frammøtte!

Det er min alvorlige overbevisning at den sterke interessen for lokal historie er et stort pre i mange sammenhenger for Verdal kommune. Det å ta vare på fortiden, det å kjenne sine røtter og det grunnlaget vi har utviklet oss fra bidrar til å knytte oss sammen som samfunn. I en stadig mer omskiftelig verden blir verdier som tilhørighet og identitet stadig viktigere. De gir oss et sterkere fundament til å møte dagens krav og framtidens utfordringer. Som ordfører er jeg svært takknemlig overfor alle dem – både personer og miljøer – som på ulike vis yter sine bidrag i denne sammenhengen.

8. mai er Norges frigjøringsdag. Ved dette kommunale arrangementet ved minnestøtta i Moeparken settes søkelyset på tyskernes framrykking i 1940 og på kamphandlingene lokalt. Dette arrangementet ble i sin tid skapt av våre egne veteraner fra krigen, og siden videreført av gjenlevende deltakere fra Tysklandsbrigaden i tidlige etterkrigsår. De siste årene har Verdal kommune stått for arrangementet. Som ordfører vil jeg også her gi uttrykk for stor takk til de krefter som over år har lagt ned stor innsats her for å ivareta også denne viktige del av vårt lokale samfunns felles historie.

I 1940 var nok våren i Europa, i Norge og også her i Verdal preget av helt andre tanker enn de vi gjør oss i dag. Det var krig – storkrig - siden høsten 1939. For andre gang på vel 20 år stod Europas stormakter mot hverandre på slagmarken. Framtida var uviss – denne gangen kunne det bli aldeles forferdelig! Minnene fra forrige gang var ferske, storparten av Europas innbyggere hadde selv opplevd storkrigens redsler i en eller annen form bare få år tidligere.

Likevel var det altså slik at vi må 130 år tilbake for å finne forrige gang det var aktive krigshandlinger på det norske fastlandet. Våren 1940 levde det ingen nordmenn som hadde opplevd krigshandlinger i heimlandet. Heller ikke deres foreldre eller deres besteforeldre hadde slike erfaringer. Krig og alle krigens redsler var altså noe som hørte andre land til – det var ikke slik hos oss!

Våren 1940 er våren da alle nordmenn trekkes brutalt ut av denne ”Tornerosesøvnene.” Da forsvant ”Den norske uskylden,” sier en av våre kjente historikere og refererer åpenbart til 9.april og det tyske overfallet på landet vårt. I ukene som fulgte skulle de tyske soldatene rykke fram fra de storbyene og flyplassene de var landet på for på denne måten ta kontroll etter hvert over hele landet og ikke minst over all viktig infrastruktur. Denne framrykkingen skulle møte mye motstand utover våren i 1940.

Det er dette som er den dystre bakgrunnen bak kampene på Verdalsøra, her vi nå står. Det var her de falt, de fleste av dem som har sitt navn på denne Minnebautaen. De falt i en høyst ulik kamp mot tyske elitetropper, mot Det 3. Rikets veteraner fra Polen-felttoget fra høsten før. Våre styrkers oppgave var å holde de to viktige bruene over Verdalselva, for på denne måten å forsinke den tyske framrykkingen så lenge som mulig. 7 av de 11 navnene på minnetavlen er knyttet til disse dramatiske hendelsene. De øvrige 4 er verdalinger som falt på grunn av krigshandlinger ellers i Norge, eller i ett tilfelle seinere i krigen her i Verdal.

Aprildagene for 69 år siden var altså dramatiske også her i kommunen, det er det ingen tvil om – både for sivilbefolkningen, som for en stor del var evakuert fra store deler av Øra, men mest, selvfølgelig, for de stridende og deres familier.

På denne måten skjedde innledningen til 5 lange krigsår også i vårt fredelige lokalsamfunn, 5 år som preget sin generasjon mer enn noen annen tidsperiode i deres liv.

Det er etter hvert en lang tradisjon som ligger bak denne årlige bekransningen den 8.mai av Minnebautaen her i Moe-parken, midt i kampområdet. Steinen ble avduket 8.mai 1984, etter initiativ fra Motstandsgruppa 1940-45, i forkant av det da tilstundende 40-årsjubileet for fredsslutningen i 1945. Dette er en viktig tradisjon å ta vare på, det folk som mister sin historie mister også sin sjel!

Det er en stor ære for meg som Ordfører i Verdal å legge ned kommunens minnekrans over falne verdalinger under 2.verdenskrig. Aasta Kvålen Eklo leste sin egen prolog ved avdukingen 8.mai 1984. Jeg gjør hennes ord til mine:

”Eit folk som vil leve må stride
lekamleg, åndeleg, aldri gi tapt,
og slik vart Noreg skapt.
Vi takkar i tanke og ord
det som dei gav for landet,
some gav alt – dei gav livet,
ein kan ikkje meire gje.”

”...ein kan ikkje meire gje.” Det var dette det dreide seg om, i aprildagene for 69 år siden, da krigens brutalitet veltet inn over oss i vår egen vakre og fredelige heimbygd.

Det er med stor respekt jeg legger ned denne kransen over falne verdalinger under 2.verdenskrig.

Takk for oppmerksomheten.